

50 нива
A 874
НАРОДНА БИБЛИОТЕКА

ИЗВѢСТІЯ

НА

ИСТОРИЧЕСКОТО ДРУЖЕСТВО

ВЪ СОФИЯ.

Книга IV.

СОФИЯ

ЦАРСКА ПРИДВОРНА ПЕЧАТНИЦА НА ИВ. КАДЕЛА
1915.

Единъ неиздаденъ документъ за българската история (1597 год.)

Отъ Никола И. Милевъ.

Мракътъ, който покрива миналото на нашия народъ и който полека-лека се разпръсва благодарение търпеливитѣ издирвания на наши и чужди учени, ще се разсѣе съвсѣмъ, когато и у насъ се прѣдприеме една систематична работа за събиране документи по българската история. Тия документи сж прѣснати по всички голѣми библиотеки, музеи и архиви въ Европа; съ хора проникнати отъ любовъ къмъ науката и съ срѣдствата необходими за всѣко голѣмо научно прѣдприятие, България може да се сдобие съ единъ голѣмъ сборникъ, какъвто е напримѣръ ромжнскиятъ *Documente privitoare la Istoria Romanilor*, извѣстенъ подъ името на основателя му Hurmuzaki. Но въ очакване на тия честити дни, всѣки приносъ, който има извѣстна цѣна, трѣбва да стане достояние на българскитѣ учени и на всички, у които сжествува интересъ къмъ родната ни история.

Такъвъ приносъ е и документътъ, който слѣдва по-долу въ прѣводъ. Това е единъ мемоаръ отъ дубровчанина Павелъ Джорджичъ прѣдначаненъ до императоръ Рудолфъ II и отправенъ до ерцхерцога Максимилианъ съ едно писмо, въ което Джорджичъ излага цѣлѣта на мемоара и загатва за мисията си въ България. Тоя документъ до сега не е билъ издаденъ; намира се въ Инсбрукъ, въ k. k. Statthaltereii-Archiv, подъ сигнатура Amraser Akten 1597. Einkommene Schriften. Februar. Съвсѣмъ кратко резюме отъ него дава ромжнскиятъ професоръ Йорга въ Hurmuzaki, t. XII, № CCCCXXXIII, стр. 289 сл., но отъ това резюме едва може да се долови важността на съдържанието му. При послѣдното ми прѣбивание въ Виена, благодарение любезността на дирекцията на императорско-кралския държавенъ архивъ (k. k. Haus-, Hof- und Staatsarchiv), удаде ми

се да получа оригиналния ръкописъ въ Виена и да снема отъ него фотографически прѣписъ, за което тукъ изказвамъ благодарностъ на директора Hofrat D-r Schlitter, на Sektionsrat D-r Kratochwill и на архивара D-r Szekfü, както и на управлението на инсбрукския Statthaltereii-Archiv.

За пълното разбиране и правилната оцѣнка на тоя исторически паметникъ необходими сж нѣколко пояснителни бѣлѣжки.

Въ края на XVI вѣкъ Турция, която до тогава бѣ водила въ Европа само настѣпателни войни, биде заплетена въ дълга и кървава борба съ императора; въ тая борба били вѣвлечени и турскитѣ васали — седмиградския, влашкия и молдованския князе, които сключили съюзъ съ Австрия и прѣзъ 1594 г. възстанали. Тази война намѣрила широкъ откликъ въ България, дѣто населението чувствувало болезнено растеция гнетъ на турцитѣ и дебѣло случая да отхвърли отъ себе си турското робство. Това разположение било извѣстно на враговетѣ на Турция, които поискали да го използуватъ; пъкъ и самитѣ българи виждали възможностъ да се освободятъ съ помощта на християнскитѣ държави и побързали да влѣзатъ въ сношения съ тѣхнитѣ владѣтели. Посрѣдници въ тия политически прѣговори се явили нѣкои дубровчани, които сж живѣли въ България като търговци, познавали сж страната и народа, неговитѣ стремежи, желанието му да се освободи и готовността му да се бори срѣщу турцитѣ. Такъвъ посрѣдникъ е билъ и съставителътъ на нашия мемоаръ, Паоло Джорджи или Павелъ Джорджичъ; такъвъ е билъ и съотечественикътъ му Жиовани Марини или Иванъ Мариничъ, за когото става дума въ писмото на Джорджичъ и за дѣйността на когото у Hurmuzaki се срѣщатъ доста документи.

Името на Павелъ Джорджичъ е извѣстно. Той е авторъ на обнародвания отъ Макушевъ документъ, *discorso*, въ сръбския Гласник¹⁾; въ цитувания томъ на Hurmuzaki има и други негови писма, отъ които ясно се очертава ролята му като политически емисаръ и агитаторъ въ България къмъ 1595—1597 г. Издадениятъ отъ Макушевъ мемоаръ е писанъ прѣзъ 1595 г. до възстаналия седмиградски князь Сигизмундъ

¹⁾ Makouschew, Monuments historiques des Slaves méridionaux, Гласник 14 (1882), p. 241—252.

Батори; въ него Джорджичъ описва тогавашното лошо състояние на България и посочва на възможността за лесно прѣвзимане на страната, стига християнскиѣ князе да пратятъ войскитѣ си отсамъ Дунава. Мемоарѣтъ съхраняванъ въ Инсбрукъ дължи съществуването си на сжщитѣ мотиви.

Благодарение на революционното настроение на българитѣ отъ онова врѣме, Джорджичъ успѣлъ да устрои въ България единъ обширенъ политически заговоръ, дѣто главна роля играло висшето духовенство, но въ който и свѣтскиятъ елементъ е билъ широко застъпенъ. Водители на движението сж били търновскиятъ митрополитъ Дионисий Рали, отъ видно гръцко сѣмейство изъ Цариградъ, потомѣкъ по майка на Кантакузениѣ, и никополския първенецъ българинъ Теодоръ Балина, за когото Джорджичъ пише, че е „първиятъ благородникъ въ никополския санджакъ“ и съ най-големъ авторитетъ между своитѣ сънародници, поради своето благородно поеткло и своето достойнство. За това политическо съзаклятие, за което говори още Иречекъ въ своята История на българитѣ, азъ изнасямъ нѣкои нови подробности въ книгата си Католишката пропаганда въ България прѣзъ XVII вѣкъ;¹⁾ новиятъ документъ отъ Инсбрукъ допълва историята на този далеченъ български революционенъ опитъ съ твърдѣ важни данни, както по участието на лицата, тѣй и по разпространението на заговора. Отъ него се установява ясно, че българскитѣ делегати, които въ началото на 1597 г. сж прѣговаряли съ императора въ Прага за възстание сж били Теодоръ Балина и Павелъ Джорджичъ; именно въ свръзка съ тия прѣговори е билъ съставенъ мемоарѣтъ, тѣй като е трѣбвало да се изложатъ на императора, както причинитѣ на царуващото недоволство въ България, така и сериозността на бунтовническото движение, ржководители на което сж били най-уважаванитѣ народни първенци. Наблюдателниятъ дубровчанинъ, отличенъ познавачъ на България, споменува въ това изложение за мемоара си до Сигизмундъ Батори, но не повтаря нито една почти отъ даннитѣ съдържащи се въ него; прѣдъ императора той изнася нови факти за неспособното положение на българитѣ и говори за развитието на съзаклятието, за което нѣма никакъвъ намекъ въ писмото му до Сигизмунда. Въ това се състои именно цѣнността на новия източникъ.

¹⁾ Вж. тамъ стр. 169 сл.

Мемоарътъ отъ 22 февруарий 1597 г., както и оня отъ 1595 г., е писанъ на италиански, съ много хубавъ и четливъ почеркъ, но не отъ ржката на автора, а отъ друга ржка, върху петъ страници и половина, голѣмъ канцеларски форматъ; придружаващото го писмо до ерцхерцога Максимилиана е само отъ една страница и половина, така щото цѣлиятъ документъ брои седемъ страници. Въ текста заслужава да се отбѣлжи, че като се изброяватъ владичитѣ, които участвували въ заговора, титлата на русенския митрополитъ Иеремия е писана и въ италианския оригиналъ *Rusenschi* (русенски), а другитѣ сж означени съ имената на градоветѣ и съ частицата *di*: *di Tarnova* (търновски), *di Sumgnia* (шуменски), *di Lovicia* (ловчански), *di Romania* (вѣроятно пловдивския); по тоя случай нека кажемъ, че въ документитѣ отъ 16 и 17 вѣкъ градътъ Русе се явява най-често въ формата *Rusi*, *Russi* и твърдѣ рѣдко *Rusciuc*.

Една друга особеностъ има въ подписа на мемоара. Въ текста Джорджичъ говори само отъ свое име, обаче къмъ края той намѣсва и Теодоръ Балина и говори отъ името на двамата; заключителната формула е: „На Ваше Императорско Величество най-покорни и най-прѣданны слуги“, но подиръ това е сложенъ само подписа *Paulo Giorgy Raguseo*. Българскиятъ първенецъ и пратеникъ Балина не се е подписалъ. Защо? Тоя въпросъ може само да се постави; нѣма никакви указания, които би ни позволили да направимъ едно приемливо прѣдположение. Можемъ само да съжаляваме, че това опущение ни лишава отъ възможността да знаемъ поне подписа — може би въ сжщинската му българска форма — на единъ далеченъ прѣдтеча на българскитѣ родолюбци отъ възраждането, който въ ония мрачни врѣмена напусналъ домъ, почести и богатства и е ходилъ чакъ въ централна Европа да работи за освобождението на своята родина. Неговата дѣйностъ, обаче, ясно изпжква въ разказа на Джорджичъ.

Ето по редъ прѣводътъ на писмото и на мемора, на гърба на които стои слѣдниятъ надписъ: *Ser(enissi)mo Principi Maximiliano Electo Regi Poloniae Archiduce Austriae Duce Burgundiae... Carinthiae Carniolae Comite Tirolis etc. D(omi)no D(omi)no meo Coll(endissi)mo¹⁾*.

1) На г. К. Д. Батоловъ, който ми услужи при прѣвеждането на текста, изказвамъ сърдечна благодарностъ.

I.

*Свѣтлѣйши Кралю и милостиви
мой Господарю,*

Внезапното заминаваге на Ваша Свѣтлость и малкото опитъ, който имамъ въ тоя градъ, дѣто съмъ новакъ сж причина, дѣто азъ не дойдохъ да цѣлуна ржка на Ваша Свѣтлость и да стана най-прѣданъ и най-привѣрзанъ слуга какъвто съмъ, като Ви помоля да се омилоствите и ме приемете за такъвъ. Но тъй като щастието не ми даде такова благоволение и такава милость, то не ми прѣчи вече да дойда чрѣзъ настоящето ми писмо да се поклоня най-смирено на Ваша Свѣтлость и да Ви помоля да ме приемете за свой покорнѣйши слуга, за какъвто се прѣдлагамъ и обричамъ. И понеже Господинъ Джновани Марини ми каза, че Ваша Свѣтлость желала да бже освѣдомена за нѣкои подробности отъ Царство България, за да удовлетвори желанието на Ваша Свѣтлость и за да се подчиня на Вашата заповѣдъ, веднага седнахъ да стъкмя едно кратко изложение (discorso) върху душевното разположение на християнитѣ, които се намиратъ подъ турска власть, а сжщо и за причината на рѣшението, което сж взели, и за начина, по който се е дѣйствувало за да възприематъ това мнѣние почти всички царства и области; това малко изложение изпращамъ на Ваша Свѣтлость и Ви моля да остане при Васъ, тъй като ми се налага да не разисквамъ съ никого по тоя въпросъ; прочее оставамъ моята честь въ Вашитѣ ржцѣ. Ще имамъ случай да разбера, че сте го получили, макаръ да съмъ увѣренъ, че нѣма да Ви задоволи. Свѣтлѣйши мой Господарю, цѣлата тая работа азъ съмъ я създалъ и ржководилъ, както и много други, които сж останали безъ слѣда (non hanno havuto effetto); азъ жалья за рѣдкитѣ случаи, които сж изгубени; а ако бѣхъ ималъ възможность да сподѣля толкова свои мисли съ Ваша Свѣтлость, увѣренъ съмъ, че Вие би спечелили вѣчна слава, а азъ не бихъ изгубилъ толкова трудъ и врѣме, нито придобитиятъ отъ мене опитъ би останалъ безъ почести. Като не ми остава друго да кажа, цѣлувамъ

(baso) съ всѣка обичъ и прѣданостъ [ржката] на Ваша Свѣтлость и моля Господа да Ви даде вѣчна слава, която прѣд-виждамъ, че прѣдлежи да се спечели тая година срѣщу неприятеля.

Отъ Прага, 22 (12) февруарий 1579 г.

На Ваша Свѣтлость най-привѣрзанъ
и най-прѣданъ слуга

Паоло Джиорджи.

II.

Ваше Священно Императорско Величество,

Прѣди да кажа на Ваше Императорско Величество това, което съмъ направилъ съ християнитѣ въ Царство България, считамъ за нужно да забѣлѣжа прѣди всичко какво е било тѣхното минало положение, т. е. откато тѣхното Царство биде завзето отъ турцитѣ и какво е настоящето; това ще направя за да може Ваше Императорско Величество по-ясно да разбере, че тия злочести християни иматъ причина да отмахнатъ отъ гърба си сегашното иго и да получатъ желателно спасението си и онова на отечеството, — нѣщо което вършатъ много прилежно, принудени отъ много необходимости.

И така казвамъ, че миналото състояние на християнитѣ, които сж подъ турското владичество винаги е било до толкова честито, че тѣ самитѣ не сж могли да желаятъ по-добро. Защото справедливостта, състраданието и милостта у турцитѣ сж били такива, щото тѣ самитѣ не сж могли да желаятъ повече. Тѣ самитѣ сж били господари на себе си, на женитѣ, на синоветѣ и на дѣщеритѣ си, а така сжщо и на кжщитѣ си и на правата, които сж имали, водейки подъ турското владичество единъ съвсѣмъ сигуренъ и спокоенъ животъ. Това състояние е продължавало до врѣмето на Мехмедъ паша, който е билъ великъ везиръ на Сюлеймана²⁾, Селима³⁾ и Мурада⁴⁾; и азъ видѣхъ това тѣхно добро състояние въ врѣмето на казания Мехмедъ паша; въ негово врѣме четири години по редъ продължавахъ да обикалямъ не само Царство България, но и другитѣ области; безъ съмнѣние, да-

¹⁾ Мохамедъ Соколовичъ, убитъ прѣзъ 1579 г.

²⁾ Сюлейманъ Законодателя (1520—1566. ³⁾ Селимъ II (1566—1574).

⁴⁾ Мурадъ III (1574—1595).

же съ положителностъ, мога да кажа, че тамошнитѣ християни бѣха въ такова добро положение, въ каквото бѣха и сега сж поданниците на ония християнски владѣтели, които се боятъ отъ Господа Бога и иматъ милость къмъ своитѣ подчинени; че това е истина могатъ да свидѣтелствуватъ Свѣтлѣйшиятъ Господинъ Бартоломей Пецъ, съвѣтникъ на Ваше Императорско Величество, и Господинъ Джiovани Марини, дубровчанинъ, и всички тия, които отъ двадесетъ години насамъ сж ходили изъ турската страна (*hanno praticato il Paesi turchesco*). Обаче, подиръ смъртъта на Мехмедъ паша, на отоманската империя почна да липсва всѣко добро, а особено правосъдието, което е подпора на монархията и съхранение на царствата и империтѣ. За да може Ваше Императорско Величество да узнае подробно настѣпилата промѣна въ казаната империя, въ врѣда на християнитѣ, трѣбва да кажа, че подиръ смъртъта на Мехмедъ паша не продължаваха вече да се даватъ административнитѣ служби (*li governi*) на беговетѣ и сждебнитѣ длѣжности на кадитѣ споредъ достойнствата и заслугитѣ имъ, както е било винаги обичай отъ самото начало на турската империя, — а съ пари; така щото продажбата на сѣдийскитѣ мѣста е била и е причина, че отъ тогава насамъ кадитѣ присжждатъ въ полза на ония, отъ които получаватъ по-голѣма сума пари, и тия лошабини извършватъ безъ никакъвъ свѣнъ. Съ това не се свършва злото причинено отъ несправедливостъта, която почна да засега тия бѣдни християни, а напротивъ откри се по-широкъ пѣтъ на тѣхнитѣ злочестини; защото, освѣнъ че тая несправедливостъ бѣше и е причина да бждатъ тѣ лишени отъ женитѣ и дѣцата си, но още и единиятъ и другиятъ полъ сж принудени да се подлагатъ на гнусното сладострастие на спахиогланитѣ и йеничеритѣ, които още при това насила имъ отнематъ разнитѣ имущества като пари, жито, вино и всички други нѣща, които имъ се попадатъ. Освѣнъ това много сж измжчени още и отъ данъцитѣ, като оставимъ на страна другитѣ тегоби. Тамъ, дѣто по-рано се плащаше шестдесетъ аспри на глава, т. е. на всѣки единъ човѣкъ, прѣди три години, когато се намирахъ въ България, започнаха да плащатъ всѣки единъ по четиристотинъ и петстотинъ аспри, а сега слушамъ, че сж достигнали до осемстотинъ и хиляда аспри. Къмъ тази неволя трѣбва да се прибави и лихварството, което е такова,

че всички сж погребани безъ надежда да могат да се освободятъ отъ него, даже ако си продадатъ всичкото имание заедно съ дѣцата си; и ако не би ми било страхъ да причиня на Ваше Величество отвращение, бихъ разправилъ по-голѣми безобразия и неправди, които турцитѣ вършатъ противъ подвластнитѣ имъ християни и спрямо самитѣ турци, които обитаватъ селата. Нито противъ тия мжчения, на които сж подложени, има спокойствие, нито пъкъ противъ ония, които имъ се правятъ отъ частни лица; кадията нито смѣе, нито може да ги възпрѣ. Така, прѣди четири години азъ видѣхъ какъ кадията, заседавайки въ провадийското сждилище, биде заплашенъ съ смъртъ отъ единъ йеничеринъ, който би прибѣгналъ и къмъ дѣйствие, ако да не бѣха спahiитѣ, хора по-спокойни и почтени отъ другитѣ, да му възпрѣпятствуватъ. Така щото настоящата война и причинитѣ на горѣказанитѣ мжчения и на много други подобни, които азъ прѣминахъ съ мълчание и които сж още по-непоносими за тѣхъ [българитѣ] ги каратъ не само да мислятъ, но и да се грижатъ за собственото си избавление и онова на отечеството си, — както и правятъ и молятъ Господа Бога съ изобилни сълзи да имъ даде тая милость и тоя даръ.

Има двѣ години откакъ азъ прѣдложихъ услугитѣ си на Свѣтлѣйшия Трансилвански Князь да привлече всички християни отъ българското Царство да му бждатъ прѣдани, както това става явно отъ направеното отъ мене тогава изложение¹⁾; и макаръ Негово Свѣтло Височество да желаете и да се стрѣмеше щото това добро дѣло да успѣе, не можа да го осжществи, понеже попрѣчиха много мжнотии, и особено поради татаритѣ; освѣнъ това не била такава и волята божия.

Но миналата година, слѣдъ като Негово Свѣтлѣйше Величество се завърна отъ тоя дворъ, наново тази работа, съ благосклонността на Прѣсвѣтлия Нунций и на Великия Канцлеръ на казания Князь, доби своето значение и се постави началото ѳ, което се състоеше въ това, че Свѣтлѣйшиятъ Князь написа едно писмо на Прѣосвещенния Търновски Архиепископъ отъ сѣмейството Рали, шурей на Господинъ Одоардо Гаяни и племеникъ на Кантакузенитѣ; сжщото направи и Прѣсвѣтлия Нунций, което бѣше направено; по сжщия начинъ

¹⁾ Това е мемоарътъ издаденъ отъ Макушева.

се постъпи отъ Негово Височество и отъ Прѣсвѣтлия Легатъ съ Господинъ Теодоръ Балина, прѣвъ благородникъ въ никополския санджакъ, който се ползува съ много голѣмо влияние прѣдъ християнитѣ отъ тая страна поради благородния си произходъ и своето достойнство; тия писма азъ му изпратихъ въ Никополъ по нарочно избрания за тая цѣль мой човѣкъ. Слѣдъ получването на тия писма казаниятъ Господинъ Теодоръ се отправилъ за Търново за да врѣчи на Прѣосвещенния Архиепископъ писмото на Негово Свѣтлѣйше Височество и на Прѣсвѣтлия Нунций и за да му съобщи желанието на Свѣтлѣйшия Князь, както и начина, по който трѣбва да се дѣйствува въ такава една важна работа, — която работа, слѣдъ като мислили и обсъдили, взели рѣшение, за слава на Господа Бога, за спасението на християнския свѣтъ (*della Republica Cristiana*) и на тѣхното отечество, да я пригърнатъ съ истинска прѣданность и искрена вѣра. И при това се заели да наложатъ сжщото това мнѣние на четирима владии, сирѣчь първиятъ Прѣосвещенния Иеремия Русенски владика, вториятъ Спиридонъ Шуменски владика, третиятъ Ловчанския нареченъ Теофанъ и четвъртиятъ отъ Романия,¹⁾ назованъ Методий и дванадесетъ търновски свещеници и осемнадесетъ миряни отъ първенцитѣ и виднитѣ хора на тоя градъ, които всички, заедно съ Архиепископа, отишли въ черква, дѣто съ голѣмо благоговѣние положили клетва прѣдъ евангелието, че до смъртъ ще останатъ съгласни въ тая работа и че ще се стараятъ да я изкаратъ на добъръ край, съ помощта, която ще имъ се даде отъ християнскитѣ владѣтели.

Слѣдъ като направили това, рѣшили да изпратятъ Господинъ Теодоръ Балина въ Трансилвания до Свѣтлѣйшия Князь; за това сжщото азъ го бѣхъ убѣдилъ, като при това обаче (му бѣхъ говорилъ) да обиколи лично цѣла България, като човѣкъ почитанъ и уважаванъ отъ всички българи; това той стори въ продължение на цѣли двадесетъ и единъ день, като въ това врѣме не остави християнско село непосѣтено и безъ да закълне поповетѣ и по-първитѣ и богати хора, особено ония села, които сж въ подножието на Стара Планина, заселени отъ хора храбри, мнозина отъ които иматъ пушки (*li archibuso*). Всички тия прѣдложили да завзематъ

¹⁾ Тракия; касае се вѣроятно за пловдивския митрополитъ.

проходитѣ на тая планина, за да не може да избѣга нито единъ турчинъ.

Като свършилъ това, което му е било възложено отъ Прѣосвещенния Архиепископъ и което той счелъ за удобно да направи при такава обиколка,¹⁾ върналъ се въ Никополъ у дома си, кждѣто положилъ клетва за сжщото нѣщо заедно съ двадесетъ и трима свещеници и съ четирдесетъ други първенци миряни отъ сжщия градъ, който градъ, макаръ да е укрѣпенъ съ стѣни, прѣдложили да прѣдадатъ вжтрѣ въ три дни, понеже знаятъ кждѣ му е слабото мѣсто.

И така дѣлото за завладѣването на българското Царство, както виждате, Ваше Императорско Величество, е толкова назрѣло, че не може да се желае повече; това се потвърждава отъ писмото на Прѣосвещенния търновски Архиепископъ до Свѣтлѣйшия Князь и до Прѣсвѣтлия Нунций, написано слѣдъ пристигането на Господинъ Теодоръ въ Трансилвания, и отъ ония, които постоянно пишатъ никополскитѣ свещеници въ съгласие съ други попове отъ други мѣста и села; така щото, Ваше Свещенно Императорско Величество, и Прѣосвещенниятъ (търновски) Архиепископъ, и Господинъ Теодоръ и азъ, който поставихъ началото и съмъ авторъ на това тѣй славно дѣло, толкова присърце вършихме тази работа и този дългъ колкото трѣбваше. За да има това прѣдприятие щастливъ край не остава друго, освѣнъ Ваше Императорско Величество и Свѣтлѣйшиятъ Князь да ни дадете помощъ; тая помощъ трѣбва да бжде такава каквато изисква това велико дѣло; ако, както се надѣя съ помощта на Бога, това се свърши благополучно, убѣденъ съмъ, че ще послѣдва не само прѣвзимането на Царство България и изтрѣблението на турцитѣ тамъ, но и чакъ до Одринъ; това ще причини такъвъ страхъ у тѣхъ, щото тѣ ще хванатъ пжтя за Азия безъ да се обърнатъ.

По начина за завладѣването оставамъ други да говорятъ, а относително врѣмето за това, азъ казахъ мнѣнието си, дѣто трѣбва; ако се опрѣдѣли врѣмето, прѣдприятието ще бжде най-лесно, защото това е, което повдига всичкитѣ мжчнотии.

¹⁾ Въ текста стои *simil maggio*, очевидно вмѣсто *simil viaggio*. Такива грѣшки има нѣколко, което се дължи безъ съмнѣние на обстоятелството, че прѣписвачтъ не е зналъ добръ италиански или не е могълъ да чете по-черка на Джорджичъ.

Нека Ваше Императорско Величество погледне окаяното положение на тия нещастни християни, което единствено е причина да взематъ тѣ горѣказаното рѣшение; нека вземете подѣ внимание и идването на Г-нъ Теодоръ, който зарадъ християнския свѣтъ и за освобождението на своето отечество е оставилъ жена, синове, дѣщери, братя и роднини; и това никакъ не е сторилъ за своя нужда или необходимостъ, защото, ако се касае за почести, той имаше въ отечеството си колкото искаше: баятъ и кадията на Никополъ толкова го обичаха, щото гледаха чрѣзъ неговитѣ очи. А що се отнася до охлността въ поминѣка, той има прѣдостатъчно и за себе си и за да поддържа други; за това негово качество може да свидѣтельствува Господинъ Джiovани Марини, който се познаваше съ него въ ония мѣста на Турция. Ако той не познаваше настроението на християнитѣ за леснината на прѣдприятието и за закрѣпването му, никога не би влѣзълъ въ тоя заговоръ (in questo maneggio) и не би оставилъ сѣмейството си, което никога вече нѣма да види, ако прѣдприятието не се осъществи. И азъ сжъщо не бихъ го убѣдилъ въ това рѣшение, ако не знаехъ и ако не виждахъ, че е лесно това прѣдприятие, чрѣзъ което се отстранява идването на татаритѣ въ тия страни, нѣщо което ще бже много изгодно и много полезно за земитѣ на Ваше Императорско Величество и за Вашата войска, и при това дава сигурна надежда за побѣда противъ Вашия неприятель. Прочее, той и азъ, отъ името на всички християни въ Царство България, най-смирено молимъ Ваше Императорско Величество да благоволи и се трогне отъ милостъ къмъ тия народи и да имъ даде онази помощъ, която ще счете достатъчна за такова едно прѣдприятие, — дѣло, което ще бже възнаградено отъ Господа Бога, освѣнъ облагитѣ и ползата, която ще принесе; при това донасяме до знание, че на десетъ българи едва се пада единъ турчинъ — толкова тѣ (българитѣ) сжъ много. На край най-смирено молимъ Господа Бога да Ви дава дълъгъ животъ и най-честито положение.

На Ваше Императорско Величество
най-покорни и най-прѣданны слуги
Паоло Джорджи дубровчанинъ.